

Oversigtsnotater

For at tydeliggøre, hvilke problemer det er, forældre og børn slås med i relation til forældreansvarsloven - og administrationen af den - har fagnetværket "Barnets Tarv Nu" udarbejdet nedenstående oversigtsnotater.

Der er hvert år omkring 18.000 sager om samvær, 11.000 om bopæl og forældremyndighed og ca. 500 fogedsager. Efter lovens vedtagelse er antallet steget betydeligt. Almindeligvis angives det, at der er ca. 2.000 af disse sager som er højkonfliktfyldte. Der er således mange børn og voksne involveret, hvilket har betydning for de involveredes livskvalitet og helbred på kort og lang sigt. Det er afgørende, hvorledes de kommer igennem en periode i deres liv, som i mange tilfælde er yderst belastende og på mange stress-skalaer ligger på linje med dødsfaldssituationer. Omkring 350.000 børn i Danmark er berørte af lovgivningen, så man kan godt sige, at det er et centralt samfundsanliggende.

Notat 1

Logikken bag sagsbehandlingen i sagerne om forældremyndighed, bopæl, samvær er vedholdende:

Samarbejd om samarbejdet ellers tvinger vi dig.

Forældreansvarsloven ser barnets tarv som en sammenbinding af barnet med de to genetiske forældre og altså IKKE primært som barnets tryghed, ro og stabilitet. Denne synsmåde er helt ekstra-ordinær og overraskende, men har bred opbakning i psykologkredse omkring det børnesagkyndige fagmiljø.

De fleste vil umiddelbart tro, at når der i loven står, at alle afgørelser træffes ud fra, hvad der er det bedste for barnet, at der menes den konkrete omsorg. Det bedste for barnet ses imidlertid som kontakten til begge genetiske forældre. Barnet må således tåle den uro og de problemer, der ligger i et dårligt forældresamarbejde og i ustabile forældre. Denne synsmåde er meget radikal og ny. Der er tale om et eksperiment. Systemet møder forældrene på en helt ny måde. Af nogle bliver den måde opfattet som totalitær pga. det tvangsmæssige samarbejde, der pålægges forældrene.

Oversigten nedenfor opdeler sagerne i tre grupper:

GRUPPE 1. Forældre, der henvender sig med problemer om forældremyndighed eller samværsordningsspørgsmål - uden vold eller overgreb, men med samarbejdsproblemer.

Systemets synsvinkel:

Forældrene oplyses om, at de skal samarbejde om børnene, og de oplyses løbende om, at hele lovgivningssystemet er sat op til at gennemtvinge et sådant samarbejde. Der tilbydes børnesagkyndig rådgivning så forældrene kan forstå, hvorfor de skal

samarbejde med hinanden. De, som systemet vurderer, er fornuftige, tilbydes hjælp fra konfliktmæglere til at indgå en aftale om, hvorledes samarbejdet om barnet skal finde sted.

Forældrene må selv betale for juridisk rådgivning, mens sagen er i statsforvaltningen. Mange får derfor ikke klarlagt deres retsstilling og deres handlemuligheder - som i øvrigt er få.

Hvis forældrene ikke opnår enighed om en ordning sker følgende:

Hvis problemerne drejer sig om forældremyndighed og barnets bopæl, da sendes sagen fra statsforvaltningen i retten. Her træffes som altovervejende hovedregel afgørelse om fælles forældremyndighed, der betyder, at forældrene skal samarbejde - selv om de ikke kan. Barnet står i midten af uenigheden. Den forælder, der ses som mest samarbejdsvillig, kan få tillagt bopælen. Fremføring af barnets problemer med fx. at have flere baser, forvirring over skift osv. kan bedømmes som chikane i forhold til et samarbejde og kan dermed lastes den pågældende forælder under rettens bedømmelse. Nogle afholder sig derfor fra at sige for meget om, hvor dårligt barnet reelt trives.

Hvis problemerne drejer sig om samvær, da vil statsforvaltningen træffe afgørelse - (nogle gange oversendes dette spørgsmål til retten sammen med forældremyndighedsspørgsmålet). Der kan fastsættes en samværsordning ved tvang, hvor barnet skal opholde sig lige meget hvert sted - en 7/7-ordning. Helt små børn - babyer og småbørn - kan tvinges i hyppigt samvær - flere gange om ugen.

Samværsaftalen kan samværsforælderen bringe i fogedretten, og bopælsforælderen, der måske synes barnet reagerer negativt på samværet, kan tvinges til at udlevere barnet via tvangsbøder, eller fogedretten kan afhente barnet - med eller uden varsel. Hvis bopælsforælderen ikke vil oplyse barnets opholdssted, kan denne sættes i forvaring af fogedretten i op til ½ år.

GRUPPE 2.

Forældre, der kontakter statsforvaltningen om forældremyndighed og samværsforhold, og som har oplevet, at deres børn eller de selv har været udsat for overgreb, men ikke kan bevise det.

Systemets synsvinkel:

Som under gruppe 1.

Dog vil den primære omsorgsgiver, der skal beskytte barnet, oftest være mere desperat. Systemet vil kræve, at den primære omsorgsgiver samarbejder, og hvis systemet tror på overgrebene, da vil der blive foranstaltet overvåget samvær i en tid til undersøgelse, beroligelse og forbedring samt for etablering af en samarbejdsrelation. Der kan blive gennemført en børnesagkyndig undersøgelse, hvor fokus er på den fremtidige relation med begge forældres samarbejde om barnet, som loven foreskriver.

GRUPPE 3.

Forældre, der kontakter statsforvaltningen om forældremyndighed og samværsforhold, og som har oplevet, at deres børn eller de selv har været udsat for overgreb, og hvor det kan bevises.

Systemets synsvinkel:

Her vil der ligeledes skulle føres en retssag, hvis eneforældremyndigheden skal fastslås. Det kan først ske efter et forløb i statsforvaltningen. Mange i gruppe 3 indkaldes derfor til et fælles møde - i stedet for til separate møder i statsforvaltningen. Det sker ofte i disse sager, at forældrene opfordres til at samarbejde, og til at trække en streg i sandet.

Fsva. Samværet, vil statsforvaltningen være optaget af at undersøge, hvorledes barnet kan føres sammen med overgrebsmanden. Det benævnes, at undersøge barnets perspektiv i lovgivningen. Der vil oftest blive gennemført en børnesagkyndig undersøgelse, hvor fokus er på den fremtidige relation med begge forældre og barnet, som loven foreskriver. Den primære omsorgsgiver vil blive opfordret til at samarbejde om en sammenførsel af barnet og samværsforælderen. Hvis dette nægtes, vil der i de fleste tilfælde blive truffet afgørelse fra statsforvaltningens side om undersøgelsessamvær, hvor barn og overgriber føres sammen. Hvis barnet ikke udleveres, som det er bestemt, til undersøgelsessamvær, kan overgriberen få fogedrettens hjælp til tvangsmæssigt at få etableret kontakten til barnet. I undersøgelsessamværet skal det konstateres, om barnet kan ses at ære bange/angst, og i hvor høj grad det er tilfældet. Det skal oftest undersøges ved kontakt flere gange. I nogle sager lægges en plan for fremtidige samvær til rette, allerede inden undersøgelsessamværet er gennemført. Der bruges mange ressourcer på at få undersøgelsessamvær etableret. Den primære omsorgsgiver og barnet betragtes ikke, som er de en del af et omsorgsforløb. Tværtimod bruges trusler og tvangsmidler over for dem. Manglende samarbejde om undersøgelsessamvær kan medføre trussel om overførsel af forældremyndigheden/bopælsretten til overgriberen.

GENERELT om sagsbehandlingen:

Statsforvaltningernes afgørelser er ikke underlagt retssikkerhedsgarantier som retlige afgørelser er. Der tales ikke under strafansvar i statsforvaltningen, og det er ikke dommere, der træffer afgørelserne. Trods det kan afgørelserne gennemtvinges via fogedretten.

Der er påvist mange fejl i samværssagernes behandling. .

Direktør hos Ombudsmanden Jens Møller skrev følgende i januar 2010:

"... I den forbindelse har jeg noteret mig - som netværket gør opmærksom på - at statsforvaltningerne har været underkastet en rationaliseringsbølge med krav om opfyldelse af produktionsmål, forkortelse af sagsbehandlingstider, besparelser på personalebudgetter, og at dette kan være årsagen til at der sker ekspeditionsfejl i sagsbehandlingen eller at sagsbehandlingstiden er længere end ønskeligt. Det fremgår

også af de anonymiserede sagsakter at statsforvaltningerne selv er opmærksomme på uheldig telefonbetjening, lange sagsbehandlingstider og øvrige ekspeditionsfejl og det fremgår også af flere af de udvalgte akter at myndighederne har beklaget i flere tilfælde.

På den baggrund vurderer jeg ikke at de fremsendte eksempler skyldes myndighedernes retsvildfarelse om regelgrundlaget, herunder de krav der følger af forvaltningsloven og god forvaltningsskik."

Hele skrivelsen kan læses her:

http://www.barnetstarv.nu/ombudsmanden_svar_jan_2010.pdf

Parterne tilbydes ikke advokatbistand - det forudsættes, at statsforvaltningen rådgiver begge parter om deres muligheder. Udgangspunktet i fogedretspraksis er ligeledes, at der ikke beskikkes advokat. I forældremyndighedssager i retten kan der opnås fri proces, hvis visse indtægtsforhold er opfyldt. Advokatsalæret fastsættes af retten ud fra et fast-takst-system. Udgangspunktet er således taksten. Retterne afgør, om de synes, advokaternes indsats har været relevant fx. i forhold til at forsøge at bevise, at der foreligger "tungtvejende grunde".

Både forældremyndigheds- og samværssager og fogsager kan iværksættes flere gange. Dette sætter forældrene og børnene under et voldsomt pres.

Der tales om den procesbelastning, som sagsførelsen medfører for de involverede. Nogle familier må tåle at have sådanne sager kørende i årevis. Nogle giver fortabt og stopper med at beskytte barnet, når de finder ud af samarbejdskravet.

Sammenfattende kan det siges til forældrene:

Samarbejd for enhver pris - systemet er ikke interesseret i din og barnets livshistorie og jeres erfaring som sådan - det er heller ikke barnets basale behov for ro, stabilitet og tryghed, der er i fokus for afgørelserne, men kontakten med den anden forælder.

Hvis du ikke samarbejder, vil systemets jurister og psykologer stille op for at overtale og tvinge dig til et samarbejde om vedholdende udveksling af barnet. Barnet vil som oftest blive taget som en form for et gidsel og udspurgt om sin mening og får derved aktiveret eller re-aktiveret sin indbyggede loyalitet. Måske på bekostning af sin egen fysiske og sjælelige sikkerhed og stabilitet.

Notat 2

Oplisting af problemer i tankemåde og i forhold til den juridiske sagshåndtering (ikke fuldstændig skitse):

- Lovteknikken, som anvendes i forældreansvarsloven, har vist sig at have et totalitært præg, idet der er dom til samarbejde, hvis der ikke kan føres bevis for, at der foreligger tungtvejende grunde, der forhindrer samarbejdet. Hele systemet er sat op til at implementere et samarbejde mellem forældrene - fra jurist til børnesagkyndig - øjensynlig uden tanke for, at barnet kan komme i klemme, hvis der er uenighed mellem de voksne om behandlingen af barnet. Der fokuseres på en blodbåndstankegang, genetisk arv er øjensynligt i fokus. Nogle vil kalde det middelalderligt. Mantraet er "Barnets ret til to forældre med henvisning til Børnekonventionen". Det glemmes, at barnets ret til tryghed, ro og stabilitet er grundlæggende, og at det er betydningsfulde forhold og rettigheder, når et barn skal udvikle sig til en/et velfungerende samfundsborger/menneske. Og at Børnekonventionen kræver, at barnet beskyttes mod overgreb også fra en forældres side.
- Manglende mulighed for advokatbistand i hele statsforvaltningsprocessen, hvis borgeren ikke selv kan betale. De færreste forældre, der henvender sig til statsforvaltningen er imidlertid klar over system-logikken i forhold til at samarbejde og er næppe heller bekendt med, hvad der kan udlægges som chikane jf. beskrivelse i notat 1.
- Som hovedregel manglende advokatbistand i fogsager, hvis borgeren ikke selv kan betale (forholdsvis ny administrativ beslutning meddelt via Danske Familieadvokater blandt andet)
- De børnesagkyndiges rolle i sagerne, der reelt virker som en form for meddommere i praksis.
- Retternes afvisning af at lade afhøring af de børnesagkyndige foregå som ved brug af andre sagkyndige i en syns- og skønsproces.
- Manglende kontrol af kvaliteten af de børnesagkyndige, der anvendes. Tvivlsomt hvem påtaler fra Psykolognævnet meddeles til, og hvad påtale får som konsekvens.
- Afvisning fra en del af de børnesagkyndiges side af, at der kan medvirke bisiddere i de børnesagkyndige møder og i børnesamtalerne, hvorved det bliver umuligt for klienter og advokater at have indblik i, hvad der foregår.
- Forholdene, som børnesamtalerne foregår under, og belastningen af børnene på grund af rammerne.
- Som altovervejende hovedregel afvisning fra retternes side i forhold til at give tilladelse til at vidneforklaring kan finde sted i retssagerne. Derved svækkes muligheden for at "tungtvejende grunde" kan bevises.

- Mange eksempler på ultrakorte fristfastsættelser i sagerne, der gør det reelt umuligt at varetage klientens interesse som advokat - navnlig i sager, hvor der er alvorlige problemer, og hvor beviserne skal samles, og processkrifterne skal være substantielle. De korte frister: Det kan være i relation til berømmelse af fremmøde i fogedretten. Det kan være sig i relation til udfærdigelse af processkift eller indhentelse af bevismateriale.
- Langvarig og gentagen sagsbehandling ved statsforvaltningen og civilretten, der gør, at forholdene i et sagskompleks lægger belastning på børnene og forældrene - både psykologisk og økonomisk.